

*Алексєенко Ірина Вікторівна, д. політ. н., професор,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ
(Дніпропетровськ)*

ЦЕНТР-ЛОКАЛЬНІ ВІДНОСИНИ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Сучасні держави незалежно від форми їх територіально-політичного устрою перебувають під впливом глобалізації, регіоналізації та похідних від них процесів, які проявляються в трьох основних аспектах: розмиванні суверенітету націй-держав, зниженні лояльності громадян до національних урядів, роздробленості колись єдиної ідентичності громадянської нації в ряді країн світу.

На думку вітчизняних і закордонних дослідників, у сучасному світі відбуваються кардинальні зрушення і трансформації, які досить суттєво впливають на сферу політики взагалі і на її головний суб'єкт – державу, яка опинилася у фокусі уваги внутрішнього і зовнішньополітичного курсу цього тисячоліття [3, с. 79].

Набувають реальності тенденції до «переформатування» світу політики, що тягне за собою зміну координат і векторів політичного простору, трансформацію чинників і механізмів розгортання політичного процесу, появу нових типів і форм політичної діяльності, тому ці тенденції дедалі частіше стають об'єктом рефлексії представників політико-правової науки і практики.

Одним з конкретних проявів даних проблем виступає втрата суверенітету над національною територією, а заодно – втрата повноти контролю над цією територією як показника самостійності державної внутрішньої і зовнішньої політики. Все це підкреслює актуальність теми даної публікації [5, с. 402].

Категоріальне осмислення таких феноменів як територія і суверенітет держави ставало предметом досліджень багатьох учених, суспільно-політичних мислителів і практиків. Серед сучасних досліджень особливої уваги заслуговують роботи, присвячені аналізу різних моделей і конкретного інструментарію регіональної політики держав, передумов становлення і факторів трансформації сітки адміністративно-територіального поділу в реальних умовах, в контексті актуальних і потенційних викликів.

З-поміж них слід відмітити таких як: М. Гродзінс, Т. Дай, І. Дючесек, Дж. Зімерман, П. Кінг, Т. Конлан, А. Мом, Р. Нойштадт, В. Остром, У. Райкер, К. Сейвері, Дж. Такер, Г. Талок, Р. Уотгс, К. Фрейдеріх, Т. Френк та ін.

Концепція національного суверенітету і право на самовизначення стали тлумачитися ширше, включаючи право на відокремлення (за формулою «кожній нації – свою державу»). На думку більшості дослідників, боротьба за таке «самовизначення-відділення» призводить до гострих конфліктних ситуацій, включаючи громадянські війни і розпад держав. Більше того, коли націоналістичні ілюзії розсіюються і «визвольні» пориви слабшають, стають очевидними негативні наслідки реалізації «права на самовизначення аж до

відокремлення». Але при цьому сформована ситуація є вже незворотною, тому укорінені політичні еліти і лідери зацікавлені в збереженні новоявленого статус-кво за всяку ціну [6, с. 87].

Необдумане слідування «праву на самовизначення, аж до відокремлення» та ігнорування принципу цілісності державної території вже призвело до таких геополітичних катастроф як: розпад Радянського Союзу та Югославії; «розлучення» Чехії та Словаччини; роздроблення ряду унітарних держав (відокремлення Південного Судану від Судану) і федерацій (вихід Еритреї з Ефіопії); федералізація унітарних держав (Бельгія, Ірак); нарешті, поява цілого ряду невизнаних і «напіввизнаних» держав («косовський прецедент» тощо). Сьогодні буздумне слідування принципу «права націй» представляє серйозну загрозу територіальній цілісності великій кількості держав світу, включаючи і Україну [7, с. 113].

Значний інтерес сьогодні представляє дослідження феномену неврегульованих територіальних і пов'язаних з ними етнополітичних конфліктів у різних регіонах світу, що тривають протягом десятків, а то й сотень років. Дуже актуальним є дослідження досвіду тих унітарних і федеративних держав, регіональна політика яких сприяє нейтралізації та запобіганню дезінтеграції території держави, виключає їх трансформацію в форму збройного конфлікту [4, с. 109].

Отже, в умовах глобалізації та регіоналізації вирішення питання про пошук і вибір оптимальної форми запобігання дезінтеграції території і підтримки стабільності набуває особливої гостроти і складності, адже глобалізація підштовхує унітарні держави до децентралізації, викликаній об'єктивним обмеженням можливостей ефективного управління країною з єдиного центру [1, с. 85].

В пошуках вирішення даної складної проблеми можна погодитися з думкою представників унітаристської школи, які вважають, що лише унітарна держава в змозі забезпечити територіальну цілісність, успішний розвиток регіонів і зберегти права етнічних спільнот, в той самий час як у федераціях регіональні еліти можуть не лише створювати перешкоди імпульсам демократизації, що надходять з державного центру, а й певною мірою тиснути на етнічні та інші рухи за розширення або забезпечення специфічних прав різних етнічних груп. Урядам унітарних держав легше здійснювати перерозподіл фінансів між регіонами, ніж у федеративних державах. Це в цілому позитивно позначиться на соціально-економічній ситуації в країні і певною мірою нейтралізує загрози територіальній цілісності.

Список використаних джерел

1. Б а т а н о в О. Муніципальне право в умовах глобалізації / [Електронний ресурс] / О. Батанов // Часопис Київського університету права. – К., 2013. – № 3. – С. 84–88. – Режим доступу :

http://histans.com/JournALL/mgumstud/mgumstud_2014_1_1/2.pdf.

2. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд / Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К.: ТОВ «Софія – А», 2013. – 160 с.

3. Институциональные проблемы эффективного государства / под ред. В. В. Дементьева, Р. М. Нуреева. – Донецк: ДонНГУ, 2011. – 372 с.

4. Новий курс: реформи в Україні. 2010–2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.

5. Ходов Н. В. Понятие и особенности государственной власти / Н. В. Ходов // Глобализация, политика, право. – Н.Новгород: Изд-во МЮИ, 2005. – С. 400–404.

6. Цицулаев Р. Л. Региональная политика в системе мероприятий по нейтрализации угроз территориальной дезинтеграции: опыт федераций / Р. Л. Цицулаев // Вестник Российской нации. – 2011. – № 1–2. – С. 78–92.

7. Цицулаев Р. Л. Сбалансированная региональная политика как фактор снижения угрозы распада государства / Р. Л. Цицулаев // Вестник Московского университета. Серия 12. Политические науки. – 2008. – № 4. – С. 112–114.

*Остапець Юрій Олександрович, к. політ. н., доцент,
Манайло-Приходько Рената Юрївна, аспірантка,
Ужгородський національний університет (Ужгород)*

МІСЦЕВІ ВИБОРИ 2015 РОКУ: ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР (НА ПРИКЛАДІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Вибори викликають постійний дослідницький інтерес науковців, що обумовлено їх роллю у політичних процесах сучасного українського суспільства. Вітчизняний електоральний досвід дає змогу зробити висновок щодо специфіки організації і проведення парламентських виборів в окремих регіонах України. З цієї причини важливими є дослідження регіонального електорального досвіду, тож потребують суттєвого доповнення політичні знання про регіональні відмінності в електоральній поведінці громадян. Дослідження виборів актуалізується й наявністю соціального замовлення від зацікавлених суб'єктів виборчого процесу, яким необхідні наукові знання про особливості поведінки виборців, шляхи мобілізації електорату, механізм відносно достовірного прогнозування результатів виборчого процесу.

Передвиборче розташування політичних сил та електоральний потенціал основних суб'єктів виборчого процесу. Місцеві вибори 2015 р. завершили електоральний цикл, розпочатий дочасовими президентськими